

Kuduz Nasıl Bir Hastalıktır ve Nasıl Yayılır?

Kuduz, insanları ve bütün sıcakkanlı hayvanları etkileyen şuur kaybı, huzursuzluk ve felçlerle kendini gösteren bulaşıcı ve ölümcül bir hastalıktır. Hastalık, kuduz bir hayvanın diğer bir hayvanı ısırması veya meydana gelmiş kesik ve benzeri yaralara kuduz hayvanın salyasının bulaşması ile şekillenir. Ülkemizde kuduz hastalığı köpekler ve son yıllarda da tilkiler vasıtası ile yayılmaktadır.

Hastalık Etkeninin Dış Etkenlere Dayanıklılığı Nasıldır?

Hastalık etkeni Rhabdoviridae familyasının Lyssavirus alt grubunda yer alan bir virüstür. Virüs aşırı pH dereceleri, sabunlar, sentetik deterjanlar, organik solventler, ısıtma ve kurutma ile inaktive olur. Virüs 56°C'de 4-5 saatte, 70°C'de birkaç dakikada aktivitesini kaybeder, 37°C'de 5. günden itibaren enfeksiyözite tespit edilmez. Toprak yüzeyinde 0-8°C'de 2 ay, kuru toprakta yaklaşık 1 m. derinlikte 5 hafta kadar enfeksiyözitesini kaybetmez.

Hastalığın Kuluçka Süresi Ne Kadardır?

Kuduz virüsünün organizmaya girdikten hastalık belirtilerinin ortaya çıkmasına kadar geçen süre 7 gün ile 1 yıl arasında değişebilir. Bu süre genellikle insanlarda 27-64, köpeklerde 20-60, kedilerde 14-30 ve siğirlarda 30-60 gündür.

Hastalığın Semptomları Nelerdir?

Kuduzun hayvanlardaki klinik göstergeleri, virüsün beyin üzerindeki etkisine bağlı olarak değişmektedir. Ani davranış değişiklikleri, gittikçe ilerleyen ve ölümlü sonuçlanan felç tipik göstergeler arasındadır. Bununla beraber, bazı durumlarda hayvan açık klinik göstergeler göstermeksizin hızlı bir şekilde ölebilir. Hastalık 2 farklı formda seyredir.

Saldırgan Kuduz Formunda; hayvanlarda endişe, yüksek heyecan ve/veya agresiflik, aralıklı depresyon dönemleri, davranış değişiklikleri, saldırganlaşma görülebilir. Hastalık ilerledikçe kaslarda güçsüzlük, koordinasyon bozukluğu ve nöbetler görülür. Gün geçtikçe ilerleyen felç durumu, ölümlü sonuçlanır.

Sakin Kuduz Formunda; hayvanlar bezgin ve çoğunluklu da uslu olurlar. Hayvanların genellikle yüzünde, boğazında ve boynunda felç oluşur, bu da anormal yüz ifadelerine, salya akıtmaya ve yutkunma sorunlarına neden olur. Felç, önce arka ayaklar olmak üzere vücudu da etkileyebilir, hızlıca yayılır, komayı takiben ölümlü sonuçlanır.

Tilkilere özel, köfte biçiminde hazırlanan aşı yemleriyle, kuduz hastalığının hayvanlar arasında yayılmasını önüyor; bu sayede hastalığın insanlara bulaşma riskini azaltıyoruz.

Hayatımızı tehdit eden kuduz hastalığından kurtulmanın vakti geldi.

Görev Hepimizin...

Kuduz Hastalığı ve Mücadele Çalışmaları

Tilkilerin Ağız Yoluyla (Oral) Aşılması

Detaylı bilgi için

İl Tarım ve Orman Müdürlüklerine Başvurunuz.

Bu Hastalığı Önlemek ve Kontrol Etmek İçin Ne Yapılır?

- Hayvanlardaki şüpheli vakaların bildirilmesi ve bunların takibi,
- Evcil hayvanların düzenli olarak aşılınması,
- Yaban hayvanlarının (Tilki) ağız yolu ile aşılınması,
- Sokak hayvanı sayısının kontrol altına alınması ve bunların aşılınması başlıca kontrol tedbirleridir.

Tilkilerin Aşılmasında Kullanılan Aşı Yeminin İçinde Ne Vardır?

-Aşı tilkilerde ağız yoluyla kullanılan SAD B19 suşu ile üretilmiş attenuue canlı bir aşıdır.
-Aşının çevresinde bulunan köfte şeklindeki yem balık ve hayvan yemi ile parafin ve yağdan yapılmıştır. Bu karışım tilkiler için çok caziptir. Aşı plastik bir kapsülün içinde alüminyum folyo ile kaplanmış halde köftenin ortasında yer almaktadır.

Aşı Nasıl Çalışıyor?

Tilkiler oldukça uzak mesafelerden bile aşılı yemin kokusunu alabilirler. Tilki köfteyi yerken dişleri ile aşının içinde bulunduğu kapsülü patlatacak ve aşı ağız boşluğuna yayılacaktır. Aşının buradan mukus membran ve lenf sistemi yolu ile tüm vücuda yayılması neticesinde hastalığa karşı bağışıklık oluşacaktır.

İnsanların Yaşam Alanlarında Bulunan Aşılara Ne Yapılmalıdır?

Eğer halen bütünlüğü bozulmamış bir aşı yemi ise diğer kişilerin göremeyeceği bir yere doğru ayakla

itilmesi gerekir. Aşı yeminin yani köftenin kendisi insan sağlığına zararlı değildir; fakat dokunmamak en iyisidir. Ayrıca insan kokusunun sinmesi aşı yeminin tilkiler için çekiciliğini azaltır.

Açılmış-Yırtılmış Bir Aşı Kapsülü Bulduğunda Ne Yapılmalıdır?

Aşı kapsülüne dokunulmamalıdır. Aşı genellikle ilgili çok sayıda testten geçmiş olmakla birlikte canlı virüs içeren bir aşıdır. Açılmış kapsülle temas eden kişilerin önce kapsülle temas eden vücut bölgelerini su ve sabunla yıkamaları ve en kısa sürede bir sağlık kuruluşuna başvurmaları gerekmektedir.

Aşı Yemler; Kedi Köpek Gibi Hayvanları Aşılama İçin Kullanılabilir mi?

Hayır. Aşı özellikle tilkiler için geliştirilmiştir. Aşı yeminin içindeki doz, bir kediye veya köpeği kuduzakarşı aşılama için yeterli değil.

Bu Aşılama Çalışmasına Halk Nasıl Katkı Sağlayabilir?

Bu konuda edindikleri bilgileri çevreleri ile paylaşmaları, çocuklarını bu konuda bilgilendirmeleri ve varsa köpeklerini aşılama için yeterli değil.

Ağız Yoluyla Yapılan Aşılama İnsanlar ve Diğer Hayvanlar İçin Tehlikeli midir?

Virüsün güvenliği hem hedef türlerde, hem de aşıyla temas edebilecek ev hayvanları, çiftlik hayvanları, kemirgenler ile şempanze ve babunlarla test edilmiştir. Yapılan denemeler neticesinde yalnızca kemirgenlerde yapılan bir deneyde oral inokülasyon sonrası az miktarda kalıcı patojenite bulunmuştur. Bununla beraber, canlı virüs içeren aşılar söz ko-

nusu olduğunda özellikle bağışıklıkları zayıf insan ve hayvanlarda aşı virüsüyle temas durumunda her zaman güvenlik riski bulunmaktadır.

Çocuklar Aşı Yemi ile Temas Ederse Ne Yapılmalıdır?

Bütün halindeki aşı yemine dokunulmuş ise bunun hiçbir tehlikesi yoktur. Yemin içindeki bozulmamış aşı kapsülüne dokunulması halinde de risk bulunmamaktadır. Ancak delinmiş bir aşı kapsülüne dokunulması halinde derhal en yakın sağlık kuruluşuna başvurulmalıdır.

Köpeğim ve Kedim Bu Yemi Yerse Ne Olacak?

Aşı bu hayvanlar açısından da güvenlidir.

Aşıyla Temastan Dolayı Kuduzla Yakalanabilir miyim?

Eğer aşı göz ile yada derideki taze yara ile temas ederse ve bu kişi aşı yaptırmazsa bu durumda hastalığa yakalanma riski oluşabilir. Bağışıklık mekanizmasının zayıflığı gibi durumlarda da bu teorik olarak mümkündür. Bununla beraber, Avrupa'da 150 milyondan fazla aşı yemi dağıtılmasına rağmen böyle bir vaka rapor edilmemiştir.

Tilkilere özel, köfte biçiminde hazırlanan aşı yemleriyle, **kuduz hastalığının hayvanlar arasında yayılmasını önüyor**; bu sayede hastalığın insanlara bulaşma riskini azaltıyoruz.

Görev Hepimizin...

Hayatımızı tehdit eden kuduz hastalığından kurtulmanın vakti geldi.

Kuduz Hastalığı ile Mücadele

Detaylı bilgi için

İl Tarım ve Orman Müdürlüklerine Başvurunuz.

Kuduz Nedir?

Kuduz, hem hayvanların hem de bizlerin hayatını tehdit eden, bulaşıcı ve ölümcül bir hastalıktır. Şuur kaybı, huzursuzluk ve felçler şeklinde kendini gösterir. Ülkemizde kuduzun iki ana kaynağı bulunmaktadır.

Bunlar köpekler ve son yıllarda da tilkilerdir. Hastalık bu hayvanlar yolu ile insanlara ve diğer hayvanlara yayılır.

Kuduza karşı ne yapabiliriz?

Aşılama en etkin yöntemdir. Bunun için Tarım ve Orman Bakanlığı, tilkileri, köpek ve kedileri bu tehlikeli hastalıktan korumak için aşılama kampanyası başlatmıştır. Tilkiler köfte şeklindeki aşı yemleri kullanılarak, diğer hayvanlar ise şırınga ile aşılanmaktadır. Kuduz şüphesi bulunan hayvanlarla temas etmemiz durumunda derhal doktora başvurmalıyız.

Tilkilerdeki aşılama kampanyası nasıl uygulanacak?

• Bölgemizde uçaklar aracılığı ile tilkilerin ulaşabilecekleri alanlara aşı yemleri atılacaktır.

• Yemler kokusu ve lezzeti ile çok uzak mesafelerden bile tilkileri kendine çekecek şekilde hazırlanmıştır.

• Yemlerin dış kısmı köfte şeklindedir, içinde ise aşı kapsülleri bulunmaktadır.

• Bu aşı, tilkilerin ağızları yoluyla vücutlarına girmekte ve tilkileri kuduzla karşı korumaktadır.

• Eğer tilki nüfusumuzu kuduzla karşı korursak, diğer hayvanlarımız (örneğin sığırlarımız) ve bizler bu hastalığa yakalanmayız.

Bizler tilkilerin aşı yemleri ile aşılanması kampanyasına nasıl yardım edebiliriz?

• Aşı yemi bulursak kesinlikle dokunmamalıyız, bu yemler sadece tilkiler içindir.

• Aşı yemlerine dokunursak yemlerin kokusu değişir ve tilkiler bu yemleri yemezler.

• Eğer aşı yemleri çok ortalık bir yerdeyse ona dokunmadan ayağımızla, tilkinin bulabileceği bir yere doğru uzaklaştırmalıyız.

• Aşı yemlerinin atılmasını takip eden bir hafta süresince köpeklerimizi başıboş bırakmamalıyız; yemleri yemelerine engel olmalıyız.

• Çevremizdekileri özellikle de çocuklarımızı bu aşıyla yemlere dokunmamaları konusunda uyarmalıyız.

• Kapsülün içindeki aşı gözümüzle veya cildimizdeki açık bir yarayla temas ederse, temas noktalarını su ve sabun ile yıkamalı ve derhal doktora gitmeliyiz.

• Kampanyayla ilgili olarak Tarım ve Orman İl Müdürlüklerinden daha detaylı bilgi edinebilirsiniz.

Hayatımızı tehdit eden kuduz hastalığından kurtulmanın vakti geldi.

